

Ročník XXI.

listopad 2012

číslo 11

Listopadová krajina

Zrezivělý rytíř letí povětřím,
pak padá s rachotem a usíná,
k šedivému nebi stoupá smutný dým
z osamělého komína.

Zlatou hněď si cesta střádá,
pohled, z tiché větve padá
křivka poslední.

Sbohem, sbohem, přijďte zase,
rouno sadů, zlatý vlase,
kouzlo těchto dní!

Ivan Blatný

Lukáš Houdek: Romské děcko

Úvodem

Evropská unie získala Nobelovu cenu za 60 let míru. Posmívají se tomu ti, kteří neberou vážně nebezpečí nesnášenlivosti, válek a dalšího zla. Sami si myslí, že jsou lepší než naši otcové? (To je biblická otázka.) Na hrobě krvavého vyšetřovatele Aloise Grebeníčka nechal jeho syn Miroslav Grebeníček vytesat slova: „Odkazem, který nám zde zanechává, je hluboká láska k lidem.“

Stále nemáme pravicovou a levicovou stranu. Ujet nám může i poslední vlak. Přiznají si politici, že voliči odměnili slušnost Jiřího Pospíšila a zvolili jej hejtmanem?

V Maďarsku zrušili všechny hrací automaty, zůstala jen tři kasina pro celou zemi.

O Misijní neděli jsme pořádali sbírku pro potřebné v misiích. Ti snad budou lépe než my hospodařit s tím, co křesťanská kultura nabízí. /v

NOUZOVÁ RADOST

Jako je ctnost z nouze, tak je i radost z nouze. Kdysi jsem položil otázku stařícké paní von Truchses na zámku v Bundorfu, zda dnes máme vůbec možnost z něčeho se radovat? Ona hned vstala a zavedla mne do síně předků. Ukázala rukou na obrazy, že tohle je její radost. Tolik zajímavých lidí, ke kterým i ona patří. Pochopil jsem. Nejsem šlechtic, nemám žádné vynikající předky, jen lidi bezvýznamné. Ale už na tom zámku jsem si uvědomil, že téměř sedm desítek let patřím do Tovaryšstva Ježíšova, do jezuitského řádu. Ve svých 14 letech, roku 1945, jsem přišel do kláštera a po 4 letech na tamním gymnáziu jsem byl přijat jako novic natrvalo pod jejich střechu, rádoby navždy. Jenže přišla pohroma, „stepní záplava“ jak říkal Václav Renč; likvidace všeho křesťanského. Jsem vděčný za těch 9 let v komunitě, třebaš to bylo 3 roky pod střechou institucí KSČ. To zlé se zapomene; zůstanou stovky postav v mé paměti, stovky zajímavých lidí, ke kterým i já patřím!!! Mnozí nám byli příkladem, zvláště pak ve velmi těžkých situacích totalitní doby. Nejen kněží, profesori, představení, ale i bratři laici. To byli lidé, kteří po snídani odložili řeholní šat a oblékli montérky. Na-

stoupili do kuchyně, na bránu, do pekárny, do zahrady, do hospodářství, do dílen. Za 5 let mého pobytu na Velehradě jsem jich poznal asi 20. Další jsem pak poznal v internaci (1950-1951). Bratři pracovití, pokorní, zbožní. Už nikdy nebudou. Být ničím, nikým, z lásky ke Kristu? Kdo by dnes...

Nastal podzim. Brzy tma, smutno. Máme možnost z něčeho se radovat v dnešním světě? A tak se v duchu vracím – jako baronka von Truchses – k obrazárně, kterou nosím v sobě: k postavám dávných spolubratřů. Já k nim patřím! Milí čtenáři, i vy jistě máte nějakou svou galerii. Je to paradoxní, ale žel – je to tak: mít radost ze zemřelých, když jiná radost v dnešním světě jaksi není. Modlívám se denně: „prosím Matku Boží Pannu Marii, všechny anděly a svaté, i vás, bratři a sestry, abyste se za mne u Boha nestyděli“.

Jan Rybář

Kdybychom nepřišli a neposkytli vám pomoc, co by se v Československu dělo? Jednou jsme tu zemi dobyli a nemůžeme se jí vzdát. A je nám lhostejné, kdo tam bude žít. Jestli Češi nebo nějaký jiný národ. Brežněv +10.11.1982

Více na www.letohrad.farnost.cz : Osobnosti naší historie (sepisuje Zdeněk Hübner)

MY PŘECE NEUMŘEME!

Největší strach dnes máme z mrtvých a ze smrti. Přijde-li do některé rodiny smrt, raději tam nepíšeme ani nejdeme, nevíme, jak o ní mluvit – o smrti.

Dokonce se stydíme brát hřbitov příliš vážně. V práci neřekneme: „Na nedělní brigádu nejdu, musím jít na hřbitov k našim.“ Copak to je nějaká práce, navštěvovat ty, kdo už chleba nejedí? Chcete převézt nebožtíka z jednoho města do druhého? Nebuďte bláhoví, na to vám přece nikdo nedá vagón. Ani po městě se už mrtví nenosí s hudbou, jsou-li to obyčejní smrtelníci, a rychle se převážejí nákladním autem.

Kdysi se u nás chodívalo v neděli na hřbitov, mezi hroby se zpívaly sváteční písně a vykuřovalo se kadidlovou vůní. Do srdce vstupovalo usmíření, čerstvá jizva neodčinitelné smrti přece jen bolela méně. Mrtví jako by se maličko usmívali pod zelenými hrbky a říkali nám: To nic, to si tak neberte... A dnes, je-li někde hřbitov, je tam taky nápis: Majitelé hrobů! Neodstranění loňského smetí se pod pokoutou trestá! Ale častěji se hřbitovy ruší, buldozery je srovnávají se zemí, aby se na tom místě pak mohly postavit stadióny a parky kultury.

Potom jsou ještě jiní mrtví, takoví, co zemřeli za vlast – kdoví, zda vy nebo já tak ještě nezemřeme. Jejich památce kdysi naše církev věnovala den – den vojínů padlých na polích válečných. Anglie na ně vzpomíná v Den máků. Všechny národy jim věnovaly den – ten den se vzpomíná na ty, co za nás padli. A za nás, jich přece padlo nejvíc, ale den u nás nemají.

Budeme-li se ohlížet po všech padlých, kdo za nás bude klást cihly? Ve třech válkách jsme ztráceli muže, syny, ženichy, ale teď už zmizíte, protivové. Pod dřevěným malovaným pomníčkem, a nechte nás žít! Vždyť my přece nikdy neumřeme!

A to je vrchol filosofie XX. století!

Alexandr Solženicyn

Usínám...

Měsíční světlo

mi teče do pokoje,
zavírám oči svoje - -
už budu spát.

Na projekčním plátně mého mozku
dojmy z dnešního dne
budou se promítat.

Promítat, mizet
a zas se vracet z dále,
na křídlech spánku
si s větrem budou hrát. -

Večerní chlad
zašeptal záclonami:
„Mrtví jsou s námi,
už budem spát...“

Ivan Blatný

PROČ SE ÚČASTNÍME POHŘBŮ?

Křest, svatba a pohřeb jsou pro nás významnými událostmi. (Podle toho se také oblékáme.)

Co je na pohřbu nejdůležitější?

Přicházíme vyprovodit zesnulého do nebeského království, před Tvař boží.

Ptáme se: Co jsme mu dali?

Co jsme zůstali dlužní?

Co mu přejeme? (V nebi se nespí.)

Jak mu můžeme prospět, co pro něj můžeme udělat?

Co nabídneme pozůstalým (jen soustrast nebo i vlastní svědectví křesťanského života)? Myslíme na ně, aby zahlédli něco z přátelství božího, aby jejich naděje na setkání se zesnulými povyroستla?

Jak můžeme každý přispět k tomu, aby pohřební slavnost byla setkáním s Pánem života, milosrdným Bohem, aby pohřeb byl slavností života?

Herci a muzikanti hned poznají jaké se sešlo publikum. Čím to, že někdy přeskočí jiskra a jindy ne? Jak je to při bohoslužbě? Záleží jen na faráři? Jakou úlohu v tom hrají účastníci?

Jak účinkuje modlitba za zesnulého?

Čím pro nás je modlitba?

Co si z pohřbu odneseme? Co je pro život podstatné a co není?

Jak má být pohřeb dlouhý?

Kdo se nechá unést nějakou krásou nebo něčím, co jej zajímá, nevnímá čas. Při fotbalu nebo v hospodě čas nehledáme. V krematoriu je to kratší.

Přeškoda, že se věční kritici nestali kněžími, mohli jsme mít dokonalé kněžstvo. Jak jim by šlo cokoliv - kdyby to uměli. /v

NOVÝ, TROCHU ZVLÁŠTNÍ ZÁJEM O CÍRKEV

Petr Kolář SJ

Stojíme na Václavském náměstí v Praze, u sochy sv. Václava, a klademe lidem jedno-duchou otázku: Víte, kdo to je tady na tom koni nad námi?

Odpovědi jsou váhavé, někdy možná trochu ironické. V průběhu nějakých dvaceti minut máme nahranou jen jednu správnou odpověď. Datace je i tady nepřesná, ale jen o sto let. Tu a tam se také ptáme žen, které mají na krku řetízek s křížkem: „Jste věřící?“

Odpovědi jsou udivené: „Proč se ptáte?“

My: „Že máte na krku ten křížek.“

Ona: „Ale to přece spolu nesouvisí, to je jen (!) hezký šperk!“

Křížek jako hezký šperk, růženec na zpětném zrcátku auta, plaketa se sv. Kryštofem na palubní desce – jako co vlastně? Mohly by to být náboženské symboly, ale zřejmě pro mnoho lidí už nejsou.

Náboženství jako estetické retro

Už v 80. letech minulého století se začal mimo církev objevovat překvapivý nárůst zájmu o některé prvky katolické tradice: vysokoškolaři ve Francii obnovili pěší pouť z Paříže ke katedrále v Chartres, začaly růst počty poutníků na cestách ke sv. Jakobovi do Compostely. Mnozí z nich se ovšem ani cestou, ani u cíle nemodlí růženec nebo žalmy, netráví čas rozjímáním. Podobně je tomu v prostředí vzdělanců, umělců a v médiích. Nadšení z krásy katedrál v Chartres je veliké, natáčeji se tam televizní pořady, ale z působivé katecheze zachovaných středověkých vitráží televizní odborníci vnímají viditelně jen jejich uměleckou krásu.

Roste zájem o esteticky působivou církevní minulost, ovšem bez vztahu k evangeliu, ze kterého ta krása vyrostla. Bůh je jistě nejen unum, verum, bonum, ale také pulchrum. Ale jen pulchrum...?

Prvně jsem se s tímto fenoménem setkal v 80. letech jako duchovní správce českého katolického společenství v Paříži: Na české bohoslužby začal chodit člověk, který neuměl česky. Po mši často jen krátce a francouzsky pozdravil přítomné a poté, ještě před tradičním setkáním, odešel. Zjistil jsem brzy, že je to otec dvou dětí z pěveckého sboru při kostele sv. Ignáce, se kterým jsem spolupracoval. Od nich jsem se dozvěděl, že „tatínek chodí na českou mši, protože tam ničemu nerozumí“(!)

Ukázalo se, že je to potomek velké francouzské šlechtické rodiny, který se nedokázal smířit s liturgickou reformou druhého vatikánského koncilu, a protože nikde poblíž tehdy nebyla k nalezení nedělní latinská mše svatá, chodil aspoň na tu nesrozumitelnou českou...

Podobně reagovali i čeští urození pánové v exilu, kterým jsem jednou umožnil setkání v jezuitském Centre Sévres v Paříži. Pasovali přítom na rytíře nově členy kteréhosi ze starobylých rytířských řádů a chtěli, abych přítom pro ně sloužil latinskou mši svatou. Neměl jsem z této prosby žádnou radost, bylo to ještě před dnes platným povolením tridentské liturgie, ale – co člověk neudělá pro pokoj v domě? Vyhověl jsem jim tedy, a tak jsem se mohl na vlastní uši a oči přesvědčit, že jim jde o cosi úplně jiného, než je mše svatá. Ačkoliv tak vehementně žadonili o latinskou bohoslužbu, až na jednu výjimku nikdo z nich nedovedl odpovědět ani na ono banalizované Dominus vobiscum...

Uvnitř katolické církve se s podobným postojem můžeme setkat nejen u laiků, ale také u rostoucího počtu mladších kleriků. I oni nacházejí zálibu v krásných nebo aspoň libivých prvcích předkoncilní církevní tradice; bylo by zajímavé zkoumat, kolik z těch, kteří se odívají opět do klerik, milují pluvíaly, rochety, kadidlo nebo paraliturgické slavnosti, kolik z nich ví například, jak, proč a kdy vzniklo třeba tohle kněžské odívání a jak souvisí nebo spíše nesouvisí se vztahem ke Kristu oslavenému. Obávám se, že by někte-

ří dokonce pokládali i církevní reformu z 16. století za pouhé potvrzení odedávna, odkazující existující podoby liturgie. Ve skutečnosti jsou svým odmítáním Druhého vatikánského koncilu jen o jednu velkou reformu pozadu.

Jen překonat ten koncil...

Odmítavým přístupem k poslednímu koncilu spojeným s estetickou zálibou v předkoncilních formách liturgie a zbožnosti se zabývá řada religionistů a sociologů. Konstatují, že tato záliba vychází jednak z touhy po přesahu, transcenci banální žité reality, jednak z nábožensky zbarveného romantismu. Církev, zvláště církev předkoncilní, přichází z úplně jiného světa, než je ten, se kterým dnes urputně zápasíme, a tato její odtazítost, byť velmi nepřesně chápána, přitahuje prostě svou odlišností. Pozoruhodná je přítom v řadách obdivovatelů „estetického křesťanství“ přítomnost konvertitů nebo navrátilců ke křesťanství po období odcizení.

Zvláště v našem, koncilem nepřilíh osloveném katolicismu, se často objevuje názor, že tento romantický, estetický retro-pohled na církevní tradici je naší velkou šancí nebo dokonce počátkem nového rozkvětu našeho chřadnoucího křesťanství: „Vidíte – oni se ti rozdovádění západoevropské katolíci nakonec ještě rádi vrátí ke starému a dobrému – jen ještě chvíli počkejme....!“ Stačí opravdu jen nikam nespěchat a počkat až nás ti zpozdlí koncilní fantasté dohoní!?

Zvláště umělci a intelektuálové někdy docházejí ke konverzi ke katolicismu vycházející ze setkání se starou katolickou liturgií. V takovém případě se ovšem jedná logicky o konverzi ke katolicismu před Druhým vatikánským koncilem. Předkoncilní liturgie se tu často jeví jako cosi neprávem opomíjeného, zcela jiného, cizího, ale současně také elitářského, takřka zasvěcenického, mystagogického.

V románu *Häresie der Formlosigkeit* popisuje M. Mosebach nečekanou konverzi svého knižního hrdiny, účastníčího se bohoslužby, při níž slyší jen nezřetelné šeptání kněze, který je k němu v průběhu slavení mše svaté obrácen zády. Za této situace dochází náhle ke zmíněné konverzi v okamžiku pozvednutí hostie a zvuku ministrantova zvonku: „... (kněz) vyňal hostii z dřevěného pouzdra a položil jí na zlatý talířek na kalichu. Ludvík ale tento kotouček v oblaku kadidla skoro

neviděl, a tak mu vůbec nepřipadal jako něco materiálního, hmotného, ale na okamžik spíš jako cosi něžného, jako zhmotnělé světlo. Pak kněžské ruce zase poklesly a Ludvík slyšel zase jen šeptající slova čteného textu....“ Prožitek Proměňování se tu jeví jako krásný (něžné, zhmotnělé světlo) a tím zároveň Pravdivý, zakládající bezprostřední, autentickou zkušenost; podle autora má přitom pozorovaná realita zcela jinou, jednoznačně větší váhu, jestliže ji hrdina nechápe. Nová, pokoncilní liturgie je nehezka, tajemství zbarvená a proto nepravdivá.

Náboženská retro-estetika se pojí nejen s tajuplností, vázanou z nějakého důvodu hlavně na latinu, mrtvý jazyk, ale vytváří navíc dojem jakýchsi blíže neurčených magických sil. Jejich vyznavači často vedle křesťanské retro-estetiky bez zábran současně holdují astrologii, animismu nebo asijské spiritualitě.

Šance pro naše unavené křesťanství?

Cesty Páně jsou jistě nevyzpytatelné a Pán Bůh píše rovněž i našimi křivými čarami. Ale také topící se křesťan je v pokušení chytat se

Křesťanská víra je v ní jednou z možností vyvěrajících ze seberealizace postmoderního individua, dobře se snažící se zážitkovou tendencí postmoderní konzumní společnosti s její výzvou „realizuj se vlastním rozhodnutím“. Znovu objevované části křesťanské tradice a některých z jejich symbolů jsou v této společnosti přijímány už bez ohledu na jejich původní smysl a obsah.

Individuální synkretismus tu reaguje na prohlubující se rozpad tradičních hodnot v postmoderní společnosti a náboženství tím přebírá úlohu zajímavé zvláštnosti, jež ve společnosti ovládané jinak tvrdými tržně účelovými zákonitostmi podléhá výlučně svobodné osobní volbě. Nepřímo vytváří i jistou protiváhu k rozmáhající se bezvýznamnosti předmětů a aktivit v transcendentně bezdomoveckém a bezúčelném světě. Čini tak ovšem do značné míry v souladu s tržním sloganem „Užívejte si!“ Taková možnost volby je iluzorní až groteskní svým omezením na pouhou časoprostorovou přestávku, rychle opět zaplavanou drtivou vlnou šedivě každodennosti.

Foto: Jožo Odzik

stěbla. V estetickém retro-křesťanství se málo mluví o všeobjímající Boží lásce, o péči o bratry ve víře a o křesťanském společenství. Někteří badatelé tu mluví o blahobytně-spotřebitelském nebo, v lepším případě, kulturním křesťanství. Opravdová křesťanská témata v něm nehrají významnou úlohu, důležitý je vjem, pocit při pohledu na liturgii pojatou vlastně trochu jako show.

Někteří křesťané v něm někdy přesto vidí počátek návratu náboženství do evropské společnosti. Ve skutečnosti se jedná spíše o další už postmoderní etapu evropské sekularizace.

Křesťanství, zakořeněné v evangeliu, nabízí náročnější reakci na stav našeho světa. Je skutečnou pomocí postmoderním bezdomovcům. Spočívá v pečlivé volbě nového a starého (nova et vetera); reaguje na novou situaci bez staromilství, ale nepodléhá ani prchavé módnosti. Té podléhá právě nábožensko-estetické retro přesto, že z módnosti obviňuje reformní snahy Druhého vatikánského koncilu, jehož hodnota se nejlépe projevuje a k následování zve životem křesťanů čerpajících z koncilního nasměrování.

UNIVERSUM 3/1012

ODPŮRCE NACISMU A KOMUNISMU

Anežka Stříbrná

Katolický kněz a vlastenec František Štverák je výraznou, dnes málem zapomenutou osobností z řad svědků víry 20. století. V jeho životním osudu se odrážejí nejhorší etapy dějin minulého století, ale současně z něho vyzařuje výsostné svědectví o lidské statečnosti a síle skutečné lásky k člověku, která vyvěrá z víry v Krista.

Františku Štverákovi bylo určeno, aby vrchovatou měrou zakusil dvě nejhorší období v dějinách 20. století a nakonec za ně zaplatil svým životem. Oba totalitní režimy minulého století, ač samy sebe chápaly jako protikladné, spojoval jeden ideologický a mocenský cíl – zcela si podřídit člověka, donutit ho, aby se vzdal své individuality a změnil své přesvědčení. Pro dosažení tohoto cíle volily podobné násilné prostředky. Je těžko uvěřitelné, čím vším musel pater Štverák projít, kolikrát se dotýkal smrti. V jeho povaze se však snoubilo hned několik cenných vlastností, které z něho činí až prototyp člověka pro přežití ve výjimečných a krajních extrémních podmínkách. Byl to muž mimofádně odolný a vytrvalý a přitom praktický a schopný okamžitě zareagovat na nečekanou situaci, v níž se navíc nebál riskovat. Život mu určitě ulehčoval smysl pro humor a osobní nadhled – svému příjmení dělal skutečně čest. Především však žil opravdově podle toho, čemu věřil a neholdal ze svého přesvědčení a zásad za žádnou cenu slevit nebo je dokonce zradit.

Na kněze se nehodí

František Štverák se narodil 5. března 1909 v Hrádku u Vlašimi, známém mariánském poutním místě, jako druhý syn venkovského učitele Antonína Štveráka a jeho ženy Pavlína, rodem Veselý, z nedaleké obce Libež. Otec učil od roku 1905 na obecných školách na Vlašimsku, nejprve ve Všechlapech u Divišova, poté v Načeradci (zde se narodil první syn Antonín) a počátkem školního roku 1908/1909 přišel jako definitivní učitel I. třídy do Hrádku, kde mu byl přidělen skromný byt přímo ve škole, nevelké budově stojící hned vedle fary. Brzy si však našel bydlení v sousední Ctiboři, protože poměry ve školním bytě byly pro rozrůstající se rodinu hodně stísněné. Ve Ctiboři se mladým manželům narodily další dvě děti, dcera Marie a syn Jaroslav. Na jaře roku 1913 se Štverákovi přestěhovali do Okrouhlice u Benešova, kam Antonín Štverák nastoupil na své další učitelské místo.

Po vypuknutí první světové války musel Antonín Štverák narukovat. Jeho žena se čtyřmi malými dětmi zůstala téměř bez prostředků, proto se uchýlila do rodné Liběže ke svým rodičům, kteří měli na Blanicích mlýn, a zde ve skrovných podmínkách válku přežili.

Po skončení války se Antonín Štverák s celou rodinou vrátil do Okrouhlice, kde František dokončil obecnou školu. O Františ-

kových dětských letech mnoho nevíme, ale jedna drobná vzpomínka výmluvně ilustruje jeho povahu i praktické založení. Jako školák prý ze svých učebnic vytrhával stránky s učební látkou, kterou ten den ve škole probírali, s odůvodněním, že je přece zbytečné nosit celé učebnice. U svého otce-učitele se s velkým pochopením nesetkal a ke slovu přišla rákoska.

Od září 1920 začal studovat na Státním reálném gymnáziu v Benešově, které zakončil v roce 1928 maturitou. Poté vstoupil do bohosloveckého semináře v Praze-Dejvicích. Jeho rodiče, ač silně věřící, zpočátku nechtěli, aby studoval bohosloví. Báli se, že jako příliš temperamentní mladík se pro kněžské povolání nehodí, a měli za to, že jde spíš o jakýsi jeho rozmar a že studia nedokončí. František však teologická studia úspěšně zvládl a 29. června 1933 byl vysvěcen na kněze. Svou primiční mši svatou sloužil 2. července 1933 v Třeboradicích, na severovýchodním okraji Prahy, kam se rodiče mezitím přestěhovali do dalšího otcova učitelského místa. V letech 1933 – 1934 ještě absolvoval zkrácenou vojenskou službu u 4. pěšího pluku v Hradci Králové (roku 1938 byl jmenován podporučíkem v záloze a roku 1947 kapitanem).

Své první kaplanské místo nastoupil v Kostelci nad Labem, odkud delší čas excurrando spravoval také sousední farnost Kozly. V červnu 1936 přišel na Rokycansko jako správce farnosti ve Strašicích a konečně 1. července 1937 byl ustanoven administrátorem ve Chvalech u Prahy, dnes součástí Horních Počernic. Ve chvalské farnosti se od 1. března 1938 stal farářem, ale působil zde teprve několik měsíců, když do jeho života zasáhly překotné události let 1938 a 1939.

V odboji

Díky své přímé povaze i hrdosti vlastence a bojovníka se František Štverák odmítl smířit s nastalou situací. Proto hned po začátku německé okupace vstoupil do ilegálního hnutí záložních důstojníků, které se utvořilo v Praze a bylo vedeno podplukovníkem Janem Lexou. Již od počátku plně nasadil své síly do aktivní odbojové činnosti. V červenci roku 1939 ve spolupráci s nadporučíkem Vojtěchem Tupovským a dr. Václavem Cacákem vyvezl svým autem z úkrytu v Univerzitní knihovně v Praze zbraně a ukrýl je ve farní stodole ve Chvalech. Zde je dr. Cacák zakonzervoval a v noci je pak rozváželi po Horních Počernicích a jejich okolí. Před nacisty se jim podařilo zachránit těžký kulomet a František Štverák na vlastní náklady dokonce koupil dva lehké kulometry a dočasně je ukrýl v kostele sv. Ludmily ve Chvalech. S dr. Cacákem při cestách z Kostelce nad Labem do Brandýsa nad Labem na několika místech opakovaně přestřihávali kabely telefonického vedení, aby tak narušili spojení do vojenského prostoru Milovice, jež využívaly k výcviku jednotky SS.

Pater Štverák 29. září 1939 nerespektoval

úřední nařízení zvonit na oslavu pádu Varšavy. Na urgenci místního Němce sám při kázání zdůraznil: „Žádný rozkaz jsem z Říma nedostal a zdejší rozkazy nerespektuji.“ Ještě téhož dne byl zatčen gestapem a celou noc vyslýchán v jeho pražském ústředí v Petschkově paláci. Tentokrát to skončilo pouze pokutou 10 000 korun, které také zaplatil.

Podílel se rovněž na kolportáži časopisu *V boj*, který pravidelně dostával od nadporučíka Trupovského. V březnu 1940 napomáhal při přestěhování rozmnožovacího přístroje a tiskařského materiálu z Prahy do své farnosti na samotu Sychrov, východně od Horních Počernic. Zde se časopis *V boj* tajně tiskl a odsud se ve velkém rozšiřoval. Postoj patera Štveráka k okupačnímu režimu jasně dokládá jeho přístup ke složení protektorátního listu v dubnu 1940. Úřední text z velké části přeškrtnal a podepsal se pouze pod jedinou upravenou větou: „Slibuji, že budu své kněžské a české povinnosti svědomitě zastávat.“ Na závěr vepsal rukou „Jinak podepsati nemohu.“

Neopatrností nadporučíka Trupovského gestapo 22. května 1940 zachytilo „podezřelý“ telefonní rozhovor a hned ve večerních hodinách toho dne zatkli i patera Štveráka. Bezprostředně po příjezdu do Petschkova paláce byl podroben výslechu. Od počátku však zapíral, protože věděl, že jakékoliv přiznání by znamenalo jistou smrt. Domníval se, že pokud nic nepřizná, budou ho muset nakonec pustit na svobodu. František Štverák, vězněný na Pankráci od 22. května do 22. července 1940, byl podroben celkem šestnácti brutálním výslechům – opakovaně byl surově zbit obuškem či na několik dní zavírán nahý a bez jídla do temnice. Z otázek kladených při výsleších poznal, že gestapo proti němu usvědčující materiály mělo a že vědělo o jeho zapojení v odboji. Zároveň však důkazy proti němu nebyly dostatečné, aby mohl být postaven před soud. Navíc chyběl klíčový bod – jeho přiznání viny. Přesto nebyl propuštěn na svobodu. Naopak je pravděpodobné, že právě pro jeho statečný odpor se gestapo nakonec rozhodlo uvalit na něho ochrannou vazbu (tzv. Schutzhaft) a v koncentračním táboře ho zlikvidovat.

V nacistických koncentračních táborech

Přes Malou pevnost Terezín a věznici v Drážďanech byl František Štverák 22. srpna 1940 převezen nejdříve do koncentračního tábora Dachau. Tam byl zařazen do tzv. trestné roty (Strafkompanie), hovorově štráfky, která představovala něco jako zpřísněnou táboremou vazbu. Panovaly zde mnohem krutější podmínky než v ostatních táborových komandech a vězni, především kněží, byli trestáni mnohem přísněji. Byl to přízračný, uzavřený svět s vlastními pravidly. Právě zde esesáci i další příslušníci strážních oddílů sami sebe stavěli do role pánů nad životem a smrtí vězňů. Krutým a zdlouhavým mučením ničili vězně nejen fyzicky, ale degradovali jejich základní lidskou důstojnost

na pouhý zvířecí pud sebezáchovy. Přesto se i v takovéto situaci lidé dokázali vzepít. K nim patřil pater Štverák, nepřestal myslet na druhé a soucítit s nimi.

Při jedné půlhodinové přestávce na oběd měl být před celou nastoupenou štráfkou na prostranství před blokem potrestán starý polský kněz pětadvaceti ranami býkovicem jenom proto, že měl údajně špatně vyčištěnou misku na jídlo. František Štverák věděl, že by výprask nepřežil, a proto se dobrovolně nabídl, že trest podstoupí místo něho. „*Když jsem viděl stařečka Šošina, kterak ho vlekou k výplatě, bylo mi ho strašně líto. Vím, že živ již neodejde. Vybíhám z řady a volám, že miska je moje a že já mám dostat 25, nikoliv Šošin. Velitel světnice protestuje, ale já se znovu ohražuji a žádám, abych dostal 25 já. „Tak sem tedy pojď, ty milosrdný bratře“, zaznělo z úst Es-mana, a tak jsem dostal poprvé výplatu, na kterou do smrti nezapomenu. Bůh mi dal tolik síly, že jsem při ní ani nekvíkl, ačkoliv při výplatě chlapí jako hory, řvali jako děti. Zadníci mám rozsekanou, jak se česky říká, na nudle. Krev z ní teče, bolest je strašná, než musím vydržet.*“

Po tomto strašném utrpení musel bez jídla odpoledne znovu do práce. A co hůř, svým postojem na sebe poutal pozornost kápů a doháněl je k zuřivosti. Nakonec byl ale přes svůj zubožený stav překvapivě vybrán do transportu do koncentračního tábora Sachsenhausen.

„Nejtěžší komando života“

Vězni v Dachau doufali, že se jim tady povede přece jen trochu lépe, bohužel je čekalo ještě větší, sotva představitelné utrpení. Pater Štverák byl opět zařazen do štráfký, kde měl být pomalu a krutě umučen k smrti, například vyčerpávajícím a nesmyslným cvičením, či stejně tak nesmyslnou a zbytečnou prací. V jednom takovém pracovním komandu se projevila Štverákova mimořádná statečnost i Boží ochrana. V listopadu 1940 byl vybrán spolu s dalšími šedesáti vězni ze štráfký na práci s železnými vozíky na kolejnicích v kamenolomu. Ke každému vozíku byli přiřazeni čtyři vězni, museli ho naložit a v rychlém tempu ujet trať dlouhou 1200 metrů, za celý den asi čtrnáctkrát. Přitom těžké vozíky často vykolejily, sami kápoové na ně skákali a přitom vězně neustále bili klacky a býkovicí. Vyčerpáně, polomrtvě vězně, kteří omdleli, házeli do louže k hromadě písku. Když se vzpamatovali a pokoušeli se vylézt ven, sráželi je zpátky a k večeru je zastřelili zezadu ranou do plic, což pak bylo důstojníkovi z politického oddělení hlášeno jako pokus o útěk. Každý den z tohoto komanda zemřela desítky vězňů, kteří byli stále doplňováni novými.

Po deseti dnech byl pater Štverák už zcela vyčerpáný, vyhladovělý a navíc sužovaný vysokou horečkou. Proto ho ráno při odchodu písař rovnou odepsal z počtu vězňů vycházejících na práci, tedy jako mrtvého. Jakmile došli do lomu, jeden esesák srazil Štveráka ranou obuškem do hlavy a ten se

probral až po chvíli v kaluži u hromady písku. Snažil se z ní vylézt a položit se k mrtvolám ležícím opodál, ale znovu byl sražen do kaluže. To se za dopoledne opakovalo sedmkrát. Naposledy se naprosto vyčerpaný Štverák probral v kaluži, když mu na prsou stál esesák, ale s vypětím posledních sil se mu ho podařilo shodit. Jiný esesák mu však zvedl levou ruku, aby ho druhý mohl střelit zezadu do plic. Ani v tomto okamžiku se však polomrtvý Štverák nepřestl bránit. Podařilo se mu hlavě zachytit a odstrčit, takže dva první výstřely šly těsně mimo něj. Pak ho ale jeden z nich kopl do obličeje a Štverák pušku pustil. Znovu ho jeden chytil za ruku a Štverák se z posledních sil opět vrhl po pušce, ale tentokrát to již nestihl. Jedna rána mu ustřelila pravý palec, druhá prostřelila bok a třetí zasáhla hrudník, těsně vedle srdce. Štverák tiše ležel a předstíral smrt a příslušníci SS si mysleli, že je skutečně mrtvý. Bylo to neuvěřitelné, ale pater Štverák stále žil. Po hodině ho našla komise s důstojníkem z politického oddělení, na kterého tak zapůsobila Štverákova mimořádná statečnost a odvaha, že ho nechal ošetřit a pater Štverák navíc dosáhl toho, že se podmínky ve štráfcě zlepšily.

V Sachsenhausenu zůstal až do června 1942. Kolik utrpení, ponižování a hrůzy musel prožít, je téměř neuvěřitelné. Ještě několikrát doslova přežil vlastní smrt, a to díky své hluboké víře v Boha, nebyvalé odvaze a statečnosti, ale i neuvěřitelnému štěstí.

Dne 12. června 1942 byl převezen zpět do Dachau. Zde ho zařadili na kněžský blok do normálního vězeňského tábora, kde byly podmínky v rámci možností přece jen snesitelnější. Navíc se Dachau od roku 1943 stalo hlavním táborem, kam byli sváženi vězňové kněží z celého okupovaného území. Na kněžském bloku se setkal s mnoha českými kněžími, mimo jiné vzpomíná např. na jezuitu Adolfa Kajpra, budoucího biskupa a kardinála Štěpána Trochta, či později nechalně proslulého Josefa Plojehara. Počátkem září roku 1942 pak přišel do Dachau také rektor arcibiskupského semináře a jeho

profesor pastorální teologie na teologické fakultě v Praze dr. Josef Beran. Vzniklo mezi nimi vřelé přátelství a pevné pouto solidarity, sám pater Štverák ve svých vzpomínkách přiznává, že Beran se pro něho stal otcem i vzorem kněze. Nikdo mu neřekl jinak než Josífkou nebo přezdívkou Beránku. Při jejich prvním setkání na kněžském bloku měl Josef Beran roztrženou pravou nohavici kalhot od stehna až po koleno. František Štverák mu ji zašil se slovy: „*Josefe, z tebe udělám pořádného kriminálního.*“ A svůj slib dodržel po celou dobu Beranova pobytu v Dachau ho jako praktický člověk chránil a v každé situaci mu pomáhal.

V dubnu roku 1945 se jako jedni z posledních dočkali osvobození i vězni z Dachau. „*Byla to opravdu krásná noc 29. dubna 1945, zapsal si Štverák*“ „*nespali jsme, pouze leželi na zádech a vzpomínali, děkujeme Pánu Bohu, že ukončil naše trápení, že ukončil naše vraždění a vyhnanství. A na druhé straně prolétala hlavou úvaha za úvahou... Nebe jest plno zlověstných mraků. To, co nazývá občanský svět mírem, jest jenom dočasný klid zbraní. Pravý mír je zapotřebí založit v srdcích národů. Pravý mír může zjednat jenom víra a úcta k evangeliu Kristovu... Tak asi jsem rozvažoval já – kněz Kristův a pevně jsem si umíňoval, že pro toto království chci ještě více pracovat, pokud moje síly budou stačit.*“

Věrný Beranovi

Po pěti letech se pater František Štverák vrátil do Chval u Prahy, kde ho jeho farníci s velkou slávou uvítali, a s elánem se pustil do přerušené pastorační práce. Jako jeden z důležitých svědků byl rovněž přizván k procesu s nacistickými zločinci z bývalého koncentračního tábora Dachau, který se konal přímo v tomto táboře v listopadu 1945. Dostal na starost navrácení odvečených zvonů, které ještě zůstaly v Praze na Maninách nebo v Hamburku, a jejich předání původním majitelům. Angažoval se v kněžské odbočce Svazu osvobozených politických vězňů. Ale především se věnoval své farnosti a od roku 1946 byl jako vikář nápomocen kněžím libeznického vikariátu.

Období relativní svobody však netrvalo dlouho a pateru Štverákovi bylo znovu znemožněno, aby se věnoval svému kněžskému poslání. V únoru 1948 se vlády definitivně ujali komunisté a situace církve se od základů radikálně změnila. Stejně jako za nacistického režimu ani nyní František Štverák nezůstal k nastalé situaci lhostejný, jeho povaha a založení by mu to ani nedovolily. Plně se postavil za stanoviska arcibiskupa Berana a nekompromisně hájil práva a zájmy církve. Následek jeho statečného postoje byl zcela logický – už 15. června 1949 byl zatčen Státní bezpečností a odvezen do vyšetřovací vazby na Pankráci. Pater Štverák se tak ocitl na stejných místech a ve stejném postavení jako před devíti lety.

dokončení na str. 12

AKTUALITY

Česká křesťanská akademie v Letohradě zve do evangelického kostela na přednášky:

Prof. RNDr. Hana Librová, CSc.: „Má ještě smysl v 21. století žít ekologicky?“ v sobotu 3.11. v 19 h.

Jan Rybář, SJ „:Očekáváme něco od Adventu?“

v sobotu 1.12. v 19 h.

Výstava Pavly Lazarkové: „ARS LITURGICA“ v orlickém kostele do Vánoc. Otevřeno každou neděli od 9.45 do 11.45, jindy po domluvě s paní J. Skalickou, tel.: 731 402 237.

Koncert: Josef Pepa Nos

9.11. 2012 v 19 hod. - evangelický kostel

VÝLET S MLÁDEŽÍ

V sobotu 17. listopadu jedeme s mládeží do Prahy. Projdeme si „Neviditelnou výstavu“! Vyzkoušíme si, jaký je život bez zraku, bez smyslu, skrze něj získává náš mozek nejvíce informací. Navštívíme „Muzeum komunismu“ (přečtete si článek na str. 4 „Odpůrce nacismu a komunismu“).

Pak nás čeká další překvapení.

Zájemci, hlase se u Jiřího Paďoura –

tel.: 776 114 179

nebo mail: jiri.padour@gmail.com

Den vzniku samostatného československého státu 28.10. v 18 h. - letohradský hřbitov

Podzimní besídka ZUŠ

6.11. v 17 hod. - zámek, sál ZUŠ

Autorské čtení: Zdeněk Jirásek, Lukáš Vavrečka, Martin Vídenský

7.11. v 18 h. - knihovna

Beseda: Středověké opevnění Lanšperka

20. 11. v 17 h. - knihovna

Výstava exotického ptactva

29.11. - 2.12. 9-17 h. - zámek

RODINNÉ CENTRUM MOZAIKA

Zveme maminky, tatínky, babičky, dědečky a děti do Rodinného centra Mozaika v Letohradě.

LISTOPAD

Pondělí – **rodinné inspirace** od 8 do 12 h.

- inspirujeme rodiče/prarodiče, jak trávit volný čas se svými dětmi/vnoučaty. Připravujeme programy k posilování rodinných vztahů, ke vzájemné komunikaci a sdílení společného času – vedou paní Pavla Zamazalová a Helena Poláčková.

Úterý - **Mozaikové dopoledne** - i pro dospělé (pouze pro účastníky kurzu) od 8 do 12 h.

- určeno pro rodiny, ke sdílení svých výchovných zkušeností, starostí, problémů a radostí s ostatními rodinami.

Středa – **Mozaikové dopoledne** od 8 do 12 h.

Čtvrtek: - herna k dispozici od 8 do 12 h.

1.11. od 9 h. **Tvořivá dílna** - módní doplňky z organzy (brože, mašle na čelenky, sponky apod., vhodné jako dárek)

Vstupné 20 Kč + cena spotřeb. materiálu.

Dětem je k dispozici herna.

ZÁPIS Z FARNÍ RADY 17. října

Svatováclavská slavnost se vydařila. Výdělěk - 15.189 Kč - bude použit k opravě kaple na Kopečku. Znovu děkujeme všem, kteří pomáhali. Především nás těší, že jsme lidem nabídli dobrý program ke státnímu svátku.

Schůzky rodičů – pozveme rodiče dětí chodící na náboženství a rodiče dětí, které letos půjdou poprvé ke Stolu Páně.

Kaple na Kopečku - Ministerstvo kultury poslalo paní Ing. Arch. Kratochvílovou na kontrolu opravy. Výborně jsme dopadli, dostaneme ještě 420.000 Kč,- pokryjeme další část střechy kaple.

Orlický kostel – ocelové šablony k pokrytí střech obou sakristií už byly přivezeny.

Státní svátek 28. října letos oslavíme nedělní bohoslužbou. Samozřejmě budeme myslet na ty, kteří pracovali na budování státu. A na náš úkol.

Farní rada příště - 21.11. v 19 h. na faře.

zapsala: Jana Skalická

BLAHOPŘÁNÍ

Pane Stanislave Adamče, k sedmdesátinám Vám přejeme vše dobré. Děkujeme Vám za Vaše knihy, které nás provázejí při hledání našich kořenů a místních předků.

Brzy Vás opět využijeme ...

farnost

Zavedla jsem doma mimoděk systém, který funguje a vybavila se mi při tom biblická podobnost.

Než ráno odejdu z domu, sdělím dětem své představy o úklidu pokojů a kuchyně.

Chlapci a děvčata se rozdělí na dvě družstva a s plnou zodpovědností jdou uklízet.

Stát nad nimi a vykládat dokola, co už znají nemělo smysl ... Odcházím tedy do zahrady a spoléhám na to, co jsem je naučila. Dělán jen supervizora ... Pochválím co se dá.

Bůh nám také nestojí za zadkem a nevede nás jako loutky. Stačí pověření, svoboda a odpovědnost.

Marie Horáková

8.11. od 9 h. **Jak na to?** - Paní Veronika Petráčková učí péct domácí kváskový chléb, a vařit dýňovou polévku. Vstupné 20 Kč + cena surovin. Dětem je k dispozici herna nebo můžou vařit s maminkami.

15.11. od 9 h. **Poradna pro první pomoc dětí**

- vede paní Divišková, odborná pracovnice Českého červeného kříže. Nahlaste se předem do 14.11. v kanceláři RC, telefonicky, e-mailem. Děti jsou vítány. Vstupné 20 Kč.

22.11. RC uzavřeno!

29.11. od 10 h. **Jak na to?** - Výroba adventního věnce, korpus vlastní, ozdoby a svíčky si můžete zakoupit v RC (chvojí bude k dispozici). Vstupné 30 Kč.

PÁTEK – od 10 do 12 h. **Cvičení na míčích**

paní Hana Štěpánková nabízí cvičení nastávajícím maminkám a maminkám po porodu k přípravě na porod nebo ke zpevnění svalů po porodu. Děti si mohou pohrát v herně.

CENTRUM POD STŘECHOU – listopad

7.11. v 17 h. **Lampionový průvod - pochod světýlek.** V Centru pod střechou, kde děti vyzvednou dřevěného broučka a půjdou ho uspat do jeskyně v zámeckém parku. S sebou lampiony, lucerničky a jiná světýlka. Zápisné 20 Kč za dítě.

28.11. v 16 h. **Pletení adventního věnce.**

Přijďte si vytvořit vlastní adventní věnec.

Korpus si přineste, svíčky a přídoby si můžete za úplatu pořídit u nás. Vstupné 30 Kč.

Tel.: 731 402 336, www.uo.charita.cz,

e-mail: podstreichou@seznam.cz,

facebook: rodinnécentrummozaika.

Děkujeme paní Marii Frnkové z Letohradu, která plete soupravičky pro předčasně narozená děti. Výrobky jsou prostřednictvím koordinátorky projektu „Mámy pro mámy“ (Nedoklubko) paní Petry Klohnové předávány na oddělení pro nedonošené děti, kde miminka zahřívají.

Moc si této pomoci vážíme.

za RC centrum Mozaika Petra Jarošová

Centrum pod střechou pořádalo 17.října druhý ročník drakiády. Slunce krásně svítilo a díky větru nám draci létaly téměř do oblak. Poté jsme se zahřáli v herně Rodinného centra Mozaika, občerstvili se.

Děti, které zvítězily dostaly diplomy a drobné odměny. Za pomoci rodičů si vytvořily zvířátka z brambor. Poté si společně pohrály a rodiče příjemně popovídali.

Děkuji všem zúčastněným za krásné podzimní dopoledne.

za RC Mozaika Petra Jarošová

CENTRUM POD STŘECHOU

Centrum pod střechou je středisko Oblastní charity Ústí n.O. Najdete v něm sociální službu **Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Letohrad (NZDM)** a **Rodinné centrum Mozaika (RC)**. Vedle těchto služeb od října přicházíme opět s nabídkou volnočasových aktivit. V letních měsících také pořádáme příměstské tábory.

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Letohrad je sociální služba pro každého ve věku 10-20 let z Letohradu a okolí. „Naši prací se snažíme snížit negativní dopady rizikového chování dětí a mládeže, a to nejenom na ně, ale i na celou společnost“, říká Václav Neruda, sociální pracovník v NZDM Letohrad. Naším úkolem je pomáhat jim v jakékoliv situaci pro ně obtížné, motivovat je k aktivnímu trávení volného času. Spolupracujeme se školami, OSPOD apod. Snažíme se preventivně působit a podle potřeb našich uživatelů volíme preventivní témata. Tato služba může být využívána anonymně a bezplatně. Každý

kdo k nám přijde, si může zvolit, jak chce, abychom ho oslovovali a čas, který u nás tráví, je jen na něm. Máme otevřeno od 13 do 19 h. skoro každý den, kromě středy. Najdete u nás kulečnické, fotbalové a spoustu dalších her, které jsou pro mládež atraktivní a nám také slouží k navázání kontaktu.

Posláním RC Mozaika je otevřenost vůči všem rodinám. Pravidelně inspirujeme rodiče/prarodiče, jak trávit volný čas se svými dětmi/vnoučaty. Snažíme se posilovat rodinné vztahy a podporovat komunikaci a sdílení společného času rodiny. Nabízíme prostor, kde se mohou rodiny s malými dětmi vzájemně setkávat, předávat své výchovné zkušenosti, problémy, starosti a radosti. K odreakování jim nabízíme dopolední program v podobě zpívání, tvoření nebo volného hraní. Děti si u nás zvykají na dětský kolektiv a snaží přecházet z rodiny do předškolního zařízení. Rodinám také nabízíme pravidelné odborné dopolední semináře, které jsou tématicky zaměřené. Velmi oblíbené jsou Ro-

dinné inspirace, kde se děti mimo jiné mohou naučit krátké říkanky a písničky nebo také cvičení na míčích, které využívají hlavně těhotné ženy a maminky po porodu, o jejichž děti je během cvičení postaráno koordinátorkou RC Petrou Jarošovou. Ta také dvakrát do měsíce pořádá dopolední programy. Namátkou vybíráme ty nejoblíbenější, např. Burzu dětského oblečení a potřeb, vyrábění lampionů+Lampionový průvod, Mikulášskou besídku, Den pro rodinu apod.

Volnočasové aktivity probíhají v odpoledních hodinách a nespadají do výše uvedených služeb. Jsou to tzv. „kroužky“, které vedou externisté nebo dobrovolníci. Nabízíme např. modeláře, výtvarnou výchovu pro předškolní, ale i školní děti, keramiku, bubnování na djembe, paličkování apod.

Centrum pod střechou najdete v Letohradě v Taušlově ulici vedle školky. Více informací o naší činnosti najdete na www.uo.charita.cz nebo na facebooku RC Mozaika a NZDM Letohrad.

OHLÉDNUTÍ ZA PŘÍMĚSTSKÝM TÁBOREM

Tak jako každý rok i letos připravil tým Centra pod střechou čtyři prázdninové týdny plné dobrodružství, legrace, her a zážitků pro děti ve věku 6-13 let.

Stanovali jsme v červenci v náhradních prostorách z důvodu plánované rekonstrukce Centra. Obavy z nového místa nás brzy opustily, areál „Ostrov“ v Letohradě na Orlici nám poskytl úžasné zázemí, včetně bazénu a hřiště.

První týden jsme se rozhodli vyzkoušet, jak se cítí hoši Rychlých šípů, a začali jsme plnit bobříky. Čekal nás např. bobřík mrštnosti, rychlosti, síly, mlčení, dobrých skutků apod. Nečekaně jsme ale hned v pondělí dostali dopis od samotného Velkého Vonta, který se na nás obracel se speciální žádostí. Stala se strašná věc, chystala se volba Velkého Vonta a nad Stínadly se začínala stahovat mračna. Zmizel ježek v kleci a Velký Vont tak ztrácel svou moc. Stínadla se začínala bouřit a na zdi pod kostelem se objevilo znamení v podobě samotného ježka v kleci.

Velký Vont nás prosil o pomoc při pátrání po ježkovi, posílal nám zašifrované zprávy od jeho nepřátel. Díky nim jsme zjistili, kdy a kde se mají zlosynové sejít a kde ježka schovávají. Byli jsme pozváni na Vontskou poradu, kde jsme se rozhodli nepřátele odhalit. Sebrali jsme veškerou odvahu a vyrazili na místo činu, ke kostelu sv. Kateřiny a schovávali jsme se na hřbitově. Na vlastní oči jsme viděli, jak kdosi z kostela prchá, a po domluveném signálu jsme se vypravili dovnitř. Chtělo to notnou dávku odvahy a statečnosti, v kostele byla tma, a tak jsme hledali poslepu. Neuvěřitelně se stalo skutečným a ježka jsme tam opravdu našli. Radost dětí a hlavně Velkého Vonta nelze slovy vyjádřit. Velký Vont nám druhý den donesl sladké odměny,

ale největší odměnou byl žlutý špendlík, který nám všem slavnostně připíchl a přijal nás mezi samotné Vonty.

Druhý týden jsme se ocitli v pravěku, dozvěděli jsme se spoustu zajímavostí a důležitých informací z tohoto období. Vyzkoušeli jsme si malby na skálu, vyrábění náhrdelníků a šperků z hlíny, a dokonce jsme si prohlédli jeskyni zblízka, když jsme se vypravili podívat na propast Macocha. Rozdělili jsme se na dvě tlupy a bojovali mezi sebou o území, o kůže apod. Nakonec jsme zjistili, že je nejlepší se spojit dohromady, díky tomu dokážeme víc a budeme silnější.

Třetí týden byl ve znamení středověkých řemesel. Ve skanzenu v Uhřínově jsme si prohlédli, jak lidé dřív žili a jak málo jim stačilo. Děti si také samy vyzkoušely některá řemesla. Tímto bych ráda poděkovala p. Masarovičové a p. Majvaldové z Letohradu za ukázky jejich řemesel a za zajímavý a poutavý program pro děti. Moc si toho vážíme!

Poslední týden nás navštívili mimozemšťané. Máme společnou fotku, kde je vidět samotné UFO. Ve hvězdárně v Hradci Králové jsme měli možnost vidět dalekohledem skvrnu na slunci a výjimečně jsme dokonce ve dne viděli planetu Venuši. Kromě zkoumání vesmíru jsme se zajímali o hvězdy, ale i o tzv. mikrokosmos. Vyrobili jsme si vlastní kaleidoskopy a podívali se na svět trochu jinak.

Letos náš tábor navštívilo na 120 dětí. Děkujeme SDH Orlice za pronajaté prostory a všem dobrovolníkům za jejich pomoc!

Akci finančně podpořilo MŠMT a město Letohrad.

Za Centrum pod střechou Iveta Kočová

LISTOPAD VE STREETU

16.11. připravujeme **2. nocování ve Streetu** - tentokrát v nových prostorách. Něco si ukuchíme k večeri a mrkneme na film, který si přinesete. S sebou spacák, karimatku, hygienické potřeby a písemný souhlas rodičů. Nesejde-li se pět dětí, nocování se nekoná. Dotazy rádi zodpovíme.

Připravujeme také originální tvoření dárku pro kamarády nebo rodinu. Zastavte se a nechte se překvapat.

Těší se na vás Iveta a Václav
Program je vyhrazen pouze pro děti a mládež z NZDM Letohrad.

ZPRÁVY Z CHARITY

POZOR NA TO, S KÝM TELEFONUJEME!

Zkušenost z praxe Občanské poradny Polička radí, jak se bránit telefonátům, které nám něco nabízejí:

V poslední době se nám v poradně množí případy klientů, kteří si tzv. „uzavřou smluvní závazek“ po telefonu. Popíšeme krátce skutečný příběh starého pána, kterému kdosi - cosi nabídl po telefonu. Jednalo se o službu výhodného zprostředkování pronájmu plochy domu někde v „Dolní – horní“ k reklamním účelům. Muž nabídku příliš nerozuměl, druhá strana nabízel po telefonu velké zisky a starý pán nadiktoval příjemně hovořícímu člověku své osobní údaje. Telefonát skončil a muž si uvědomil, že vlastně nemá o nic takového zájem. Na číslo, které našel v paměti telefonu, poslal sms zprávu, že vše ruší, nemá o pronájem plochy za účelem reklamy

zájem. Číslo však již bylo nedostupné a během týdne přišel klientovi dopis od společnosti „Bezreklamky“. Zástupce společnosti mu dopisem děkuje za to, že uzavřel smlouvu a současně ho žádá o zaplacení 3 - 4 tisíc korun poplatku. V přiložených obchodních podmínkách se starý člověk mohl dočíst, že smlouva vznikla telefonátem s konzultantem společnosti a bezprostředně po ukončení telefonátu byly údaje poskytnuté seniorem zveřejněny na webu. Došlo tedy ihned k plnění smlouvy. Společnost v obchodních podmínkách uvádí, že odstoupit od smlouvy v podstatě není možné (s odvoláním na § 53, občanského zákoníku odstavec 8, písm.a.). V něm se skutečně praví, že spotřebitel, který uzavřel smlouvu prostředky komunikace na dálku, nemůže na odstoupení využít standardní 14 denní lhůtu, a to proto, že s výslovným souhlasem klienta došlo k plnění domluvených služeb ihned. Pro tyto případy čtrnáctidenní výpovědní ochranná lhůta ke zbavení se takového závazku neplatí. Údaje, které starý pán poskytl, byly ihned zveřejněny a zprostředkovatelská firma tedy plnila své služby podle telefonicky uzavřeného závazku.

Na jmenovanou společnost podávají spotřebitelé hromadné žaloby, trestní oznámení a brání se u soudů.

Jde nám však obecně o to, že naše společnost se stává méně a méně bezpečným prostředím pro starší a důvěřivé lidi, kteří si nedokážou uvědomit společenský a právní dopad obvyčejného závazku uzavřeného písemně. Natož pak závazku uzavřeného zdánlivě nevinným telefonátem.

Z nahrávek, které jsou monitorovány a používány jako důkazní materiál takové společnosti, bývá pak patrné, že klient byl konzultantem společnosti řádně informován a nadiktováním svých údajů poskytl s uzavřením smlouvy souhlas. Krátce řečeno – prostým nadiktováním údajů byla uzavřena smlouva! Je pak velmi těžké prokazovat, že dotyčný starý člověk např. neměl tušení, co mu to milý konzultant vysvětluje a neuvědomil si vůbec právní důsledky celého rozhovoru. Vychován tak, že slušnému a příjemnému člověku se na otázky odpovídá a přesvědčen, že položením telefonního sluchátka celá záležitost prostě skončí, stává se senior často obětí nesolidní manipulace.

Co můžeme doporučit pro obranu lidí? Jistě nepřestaneme telefonovat. Pokud nám však někdo něco výhodného nabízí, chce po nás osobní údaje atd. a my nemáme o nic takového zájem, můžeme užít například formulaci: **Nerozumím tomu, co mi nabízíte, co říkáte, nemohu se soustředit, popřípadě jsem rozrušený, nemocný. Beru silné léky. Nechci ty věci, které mi nabízíte!**“ Jistě i jiné formulace: „Nemám o Vaši nabídku, služby či zboží zájem, neobtěžujte mě, prosím!“

Je to jen náš příklad k jednání s různými „podnikavci“, kteří žijí ze zneužívání jiných, slušných lidí.

Jana Flídrová, Občanská poradna Polička

ADOPTCE NA DÁLKU

Od listopadu 2012 probíhá v Letohradě další sbírka na podporu vzdělání chudých indických dětí.

Po loňském rekordním ročníku sbírky Adoptce na dálku, kdy se vybralo více než sto tisíc korun, vyhláší Oblastní charita další ročník. Od listopadu probíhá sbírka na 13 indických dětí, které farnost Letohrad ve spolupráci s Oblastní charitou podporuje.

Tento projekt je zaměřený na pomoc chudým dětem formou příspěvku na jejich vzdělání. Náklady na jedno dítě činí 5.000 Kč ročně a z této částky je dítěti hrazeno školné, školní pomůcky, školní brašna a uniforma, cestovní výdaje, strava, základní zdravotní péče a prázdninový tábor.

Oblastní charita díky dárcům z letohradské farnosti i z města má nyní v evidenci 8 adoptovaných dívek a 5 chlapců. Všechny děti s námi udržují písemný kontakt, posílají vysvěcení a pozdravy všem, kdo přispěli na jejich vzdělání. V Indii s více než miliardou obyvatel je 35% lidí stále bez vzdělání, proto má tento projekt svůj význam, i když je to jen pomyslná kapka v moři.

Z výtěžku minulé sbírky, více než 110.000 Kč, jsme přibrali do naší „adoptivní rodiny“ další tři děti. Na výdaje spojené s výukou všech třinácti dětí bylo použito 65.000 Kč, zbývajících 45.000 Kč bylo zasláno na projekt „Podpora bydlení chudých rodin s dětmi“, který je k Adoptci přidružený a probíhá ve stejné oblasti.

Zájemci mohou přispět do pokladniček, které budou umístěny v prodejně papírnictví na Charitě v Letohradě a v kostelech v Letohradě, na Orlici, v Mistrovicích a v Lukavici. Děkujeme vám.

Martin Marcincin

MODLITBA ZA DĚTI, KTERÉ MATKU ŽIVÍ

*Vyleji ducha svého na símě tvé
a požehnání své na výhonky tvoje
(Iz 44.3)*

Velebím Tě, Bože, za to, jak milostivě se mnou nakládáš. Obdařil jsi mne tím nejcenějším statkem – laskavými a věrnými dětmi, které mne zahrnují srdečnou láskou, ochotně mi věnují svou péči a nyní, v koruně mých šedin, ve dnech, které už neslouží čínorodému zajišťování živobytí, kdy ruce pomalu malátněji, nohám se už tak ochotně nechce kráčet dál a dál; ve dnech, kdy je odpočinutí tak blahodárné, ba dokonce nezbytné, vzaly na sebe úkol opatřit mi všechno potřebné. Svou pilnou podnikavostí mi tak připravují bezstarostný soumrak mých dní.

Pane světů, jestliže k Tobě přimluvy za blaho svých dětí vysílá každé mateřské srdce, nediv se, že ty mě, za zdar mých vlastních, tak vzácně oddaných dětí, vyznívají tak úpěnlivě a naléhavě. Kéž by mé tisícové blahořečení, kterým je před Tvou tvář, Otče veškeren-

Útěcha

Čas ze všech smyslů běže

Bez optání

Všem stejně měře

Nepros o slitování

Vždyť vybledlá barva chová

Tón uzaslejší

A stfemcha u hřbitova

Vše ukonejší

František Halas

stva, zahrnuje mé vděčné a milující srdce, přivolalo na jejich skraň nevysychající plnost Tvé milosti. Dobrotivý, požehnej jejich úsilí, jejich píli a podnikání, jejich boji o živobytí. Kéž ve zdaru dokončí vše, do čeho se pustí. Pomoz jim také s protivenstvími, která život přináší, a stůj při nich v pokušení, chraň je před nástrahami hříchu. Dopřej jim dlouhý a šťastný život, prozářený Tvoji milostivou náklonností. Ostříhej je před nemocemi a ranami a popřej jim – jako odměnu za jejich věrnou a pečující lásku – dokonalou radost ze života tak, jak jsi zaslíbil ve svém neskonale vznešeném požehnání: „Příznivý podíl na budoucím světě a dlouhověkost v tomto.“ Pohlédni ve svém milosrdenství i na mne, Bože Otče, abych se jim nestala přítěží kvůli nemocem a pro věchost stáří. Abych jim jejich úděl neztěžovala mrzutostí, náladovostí, podrážděností anebo přepjatou lítostivostí. Naopak, kéž jsem vždy schopna přívětivě, při síle a účinně přispět ke zlepšení a rozjasnění jejich života, být jim užitečná na jejich životní cestě zkušenou radou a porozuměním. Sladký požehnaný, popřej mi sluchu a vyslyš moji prosbu: Zachovej mi i nadále to nejvzácnější blaho každé matky, totiž věrnou náklonnost a ušlechtilou, pečující lásku dětí. Amen.

Fanny Neuda „Hodiny zbožnosti“

F. Neuda (1819-1894) pocházela z rabínské rodiny a v mládí se jí dostalo značného vzdělání. Její otec, Juda Schmiedl (1776-1855), působil jako rabín v Lomnici a v Osoblaze. Poté, co se vdala za rabína Abahama Neudu (1812-1854), přišla do Loštic, kde psala knihu Stunden der Andacht (Hodiny zbožnosti). Šlo o vůbec první knihu svého druhu, kterou kdy v němčině sepsala židovská žena pro židovské ženy. Dříve ženy používaly modlitební knihy, jejichž autory byli muži. Hodiny zbožnosti však napsala žena, která do nich vložila své zkušenosti dcery, matky a manželky. To byl jeden z důvodů, proč se kniha stala záhy po svém prvním vydání v r. 1855 bestsellerem.

CO JSME VIDĚLI V IZRAELI

Židé v Jeruzalémě ve čtvrtek a neděli slaví slavnost bar micva - „syn přikázání“. Třináctiletí mladíci procházejí rituálem dospělosti. Každý z nich přichází obklopen rodinou ke Zdi nářků. Všichni účastníci byli svátečně ustrojeni. Čtyři lidé drží nad mladíkem baldachýn – jako nad svoubenci při svatbě – neboť Izraelita je ženichem Tóry. Hraje muzika, rodina okolo mladíka tančí, uprostřed s mladíkem postupně tančí otec, matka, sourozenci.

Do prostoru pro muže u Zdi nářků ženy nevstupují, dívají se přes plot. Mužská část rodiny doprovodí mladíka k synagonální skříni se svitky Tóry. Jeden ze svitků je vyjmut a mladík je poprvé vyvolán k veřejnému předčítání Tóry. Může pronést i vlastní projev k přečtenému textu z Tóry.

Mladík přijímá odpovědnost za sebe – tím vstupuje mezi dospělé muže a stává se „synem přikázání“. Jeho otec děkuje Hospodinu za to, že syna dovedl k rozpoznávání dobra a zla, spravedlnosti a nespravedlnosti. Slavnost pokračuje pohoštěním všech zúčastněných. Slavnost je rodinná a zároveň veřejná (devatesát pět procent náboženského života se odhrává v rodině). Během hodiny slavilo u Zdi nářků asi dvacet skupin. (U liberárních židů slaví i děvčata – ve 12 letech – slavnost „dcera přikázání“.)

V Hebronu jsou hroby Abraháma a Sáro (a Jáka a Ley). Z jedné strany prostoru s hroby je synagoga, z druhé mešita. Židé a muslimové se na tumbu společného praotce Abraháma dívají oknem ze svých modliteb, ale k sobě nejdu. (*Ještě před šedesáti léty jsme nesměli na bohoslužby evangeliků, s kterými se hlásíme k Abrahamovi a Ježíšovi. Mnoho křesťanů chová nenávisť k muslimům.*)

Ježíš nám k řekl:

„Běda vám! Stavíte pomníky prorokům, kteří zabili vaši otcové. Tak dosvědčujete a po-

tvrzujete činy svých otců: oni proroky zabíjeli, vy jim (místo následování pouze) budujete pomníky“.

(Srv. Lk 11:47-48)
Po národech a po druhých chceme, aby se smířili, a sami se často nedomluvíme ve vlastní rodině.

Egyptané, Babyloňané, Peršané, Řekové, Římané a později Arabové měli vysokou kulturu. Kde jsou dnes - a kde jsou Židé?

Ty starověké národy měly už kdysi splachovací záchody, dnes je často mají na rozdíl od Židu ubohé.

Židé se přistěhovali do Izraele s pár kilogramy majetku. Mnoho učitelů a lékařů šlo stavět domy a zavlažovat poušť. Kam vodu zavedli, tam je dnes zahrada. Na první pohled je vidět rozdíl mezi palestinskými a židovskými vesnicemi, městy, obchody, pečlivostí práce a hygienou potravin.

Čím to je? Že by požehnání dané Abrahamovi a jeho potomkům působilo? Ale požehnání bylo přislíbeno i Izmaelovi – otcí Arabů. Je Abrahám i naším otcem? Požehnání účinkuje natolik, nakolik se držíme Hospodina.

Na světě je asi 1,2 miliardy muslimů, tj. 20% světové populace. Získali 7 Nobelových cen. Židů je na celém světě přibližně 14 milionů, tj. 0,02% - světové populace. Nobelovu cenu získalo 129 Židů.

Židé nevymývají mozky svým dětem ve vojenských výcvikových táborech, ani je neučí, jak vyhodit sebe samé „do vzduchu“ a způsobit smrt co nejvíce muslimům nebo nežidům. Židé neunášejí letadla, nezabíjejí sportovce na olympijských hrách, neníčí kostely. Neobchodují s otroky, ani nevyzývají k džihádu a smrti všech nevěřících. Pokud by Arabové složili zbraně, Židé je ihned složí také. Pokud by ale Židé první odložili své zbraně, Izrael přestane existovat. (Tím nechci říci, že jsou Židé nevinní a nedopouštějí se žádných nespravedlností.) /v

SMUTEK

Smutek je potřebná emoce. Neměli bychom ho stříšat, snažit se na něj zapomenout, přehlušovat jej křečovitou snahou o veselí, tím méně chemií. Již Freud před více než sto roky objevil, že daní za neodžitý přirozený smutek je chorobná deprese, tvrdí psychiatr Honzák.

Smutek je opakem radosti. Jeho význam ovšem nespočívá jen v tom, že po chmurných chvílích dokážeme ocenit ty veselé. Podle psychiatra Radkina Honzáka je přínosem smutku šance k usebrání se, ke zvážení významu ztrát i možnosti jejich kompenzace.

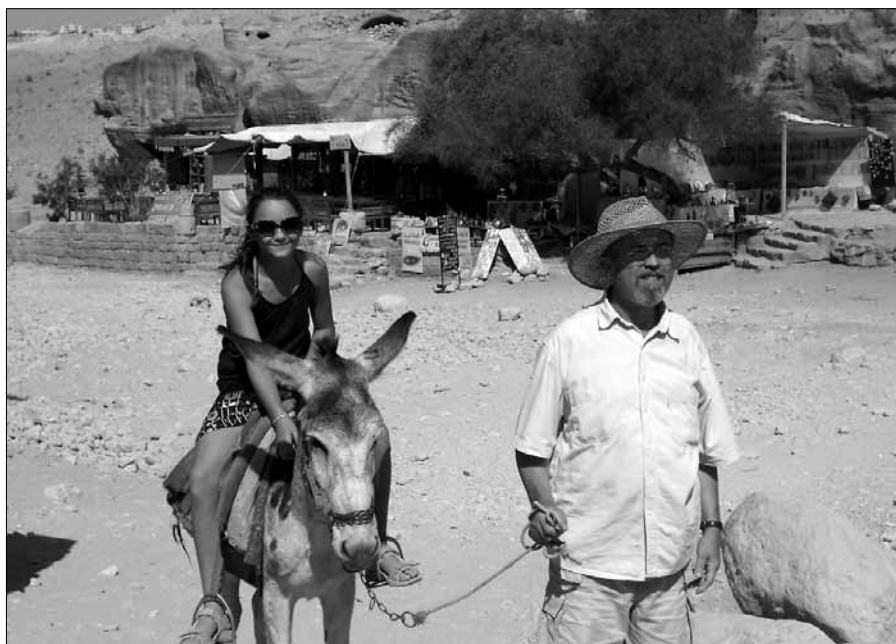
Se smutkem jsi sám

Nicméně faktem je, že v sociální rovině je to emoce, která jedince izoluje. Radkin Honzák k tomu říká: „Smutek je totiž signálem pasivity a hlavně je nakažlivý: mluvíme někdy o neinfekční nákaze. Ta se projevuje cestou empatie. Smutný člověk má smutnou mimiku, někdy navíc doprovázenou slzami, charakteristické držení těla a další projevy. Zrcadlové buňky v našem mozku tyto signály registrují a naladí nás na stejnou vlnu. To se nám nelíbí. Smutek je emocií, kterou se člověk snaží nejvíce ze všech setřást. Když se to nepodaří, od plačícího jedince doslova prcháme nebo ho zaháníme. Vznešená definice říká, že smutek má sociálně repudiační (=odpuzející) charakter.

V živočišné říši byla tato skutečnost opakovaně prokázána jednoduchým pokusem. V tlupě opic bylo jedné z nich injekčně aplikováno dysforikum – chemická látka vyvolávající afekt smutku. Postižená opice začala projevovat všechny známky této emoce. Ostatní se k ní sběhly, utěšovaly ji (to je takové vískání a drbání, kdy si lidé myslí, že si navzájem hledají blechy), a když tato sociální podpora nevedla ke kýženému výsledku a opice se nevzchopila, neboť chemie působila silněji, tak ji vyhnaly. Protože jim tam kazila morálku.

Smutek je definován jako emoční bolest spojená s pocitem ztráty, beznaděje, bezmoci, lítosti, tesnoty, žalu, hoře a zoufalství. Je pociťován úbytek energie, svalová slabost, až ochablost, nezáměr o jindy kladně prožívané aktivity, zamlklost, vyhýbání se běžným činnostem včetně jídla a tendence k izolaci. Častým doprovodem je pláč, ale mohou se projevit i další příznaky parasympatické převahy, především zácpa. Na rozdíl od deprese je smutek přirozená reakce na ztrátu nebo na ublížení, která má přechodný charakter. Jde-li člověk na pohřeb, je to ritualizace jeho smutku, předpokládá se, že tam bude plakat; a vyžadovat uklidňující prášek, aby slzy skryl, je zcela protismyslné.

Podle toho, jakou má smutek (skleslost, sklíčenost, zármutek) intenzitu a jak dlouho trvá, může různým způsobem ovlivňovat naše fungování v běžném životě. Na tuhle stránku smutnění se v následujících odstavcích zaměřil psycholog Roman Pešek.

Každodenní smutek

Každodenní smutek provází mírný pokles nálady. Smutní můžeme být po ránu, když tušíme, že nás čeká nezázivný den, nedostaneme toužebně očekávaný e-mail, před nosem nám ujede autobus, nepovede se nám něco v práci, neuděláme zkoušku ve škole. Někdy nás rozladí i ponuré počasí. Takové smutnění trvá několik minut, možná hodin, maximálně několik dní, ale nijak zásadně nám to život nekomplikuje.

Většina z nás brzy odvede pozornost k jiným myšlenkám, uvědomí si, že to bereme moc vážně, že náš nezdar nebo frustrace není ničím zásadním, zapomene na to a život jde dál. Záleží hodně na tom, jak jsme naučení si události interpretovat, podle toho se pak i cítíme. Někteří lidé si umí své neúspěchy, ze kterých by jiní byli hodně zarmoucení, obratně vysvětlit tak, že to vlastně ani není jejich problém a místo smutku cítí třeba zlost nebo sebelítost. („Zkoušku jsem neudělal vinou profesorky Kadlečkové, která si na mě zasedla a záměrně mi dávala těžké otázky.“) Otevřenější lidé se o svůj smutek dělí s přáteli (sdělený smutek je poloviční smutek), kteří je povzbudí připomenutím svých podobných nezdarů či upozorněním na někoho, kdo v obdobné situaci dopadl mnohem hůř. Jiní lidé se odreagovávají příjemnými činnostmi, jako jsou sport, zhlédnutí hezkého filmu, nebo posezení s kamarády u piva, kde v rámci hospodské psychoterapie menší smutky prostě „spláchnou“.

Na smutného s groteskou?

Někdo si svůj smutek nechává více sám pro sebe, snad se za něj i stydí, protože ho rodiče učili, že „Sebevědomý člověk nikdy nesmutní, se vším si ví rady a s neúspěchy se rychle vyrovnává“, nebo „Každý má svých problémů dost a druzí by se neměli zatěžovat problémy jiných.“

Na smutníci samotáře bychom neměli dotírat otázkami „Co je ti, co se stalo? Vypadáš přepadle, řekni mi to...“, působí to jako netaktní policejní výslech a vzbuzuje odpor o tom dál mluvit. Neměli bychom smutného násilně rozveselovat a utěšovat („To se spraví, to bude dobré.“), vyvolává to pocit nepochopení. Litování zase snižuje pocit vlastní hodnoty a kompetenci smutek zvládnout vlastními silami. Není dobré dávat laciné a obecné rady („Nedělej si z toho hlavu, to přejde.“), zlehčovat emoční ladění („Bereš to moc vážně.“) a už vůbec není přiměřené něco vyčítat („Proč jste to nechala dojít až tak daleko?“), tím u druhého vyvoláváme jen zlost a pocity

vin. Vhodnější je dělat jakoby nic, smutného člověka trpělivě zvát k nějaké příjemné činnosti, která může odvést jeho pozornost od smutných myšlenek a citlivě mu dávat najevo, že když bude chtít, jsme připraveni ho vyslechnout a říci mu svůj názor.

Ti, kdo si smutek a lítost užívají

Jsou lidé, jacísi romantičtí melancholici, kteří rádi teskní a dožívají se. Vyhledávají smutné literární příběhy a filmy, vybavují si intenzivní vzpomínky na osoby a události, kdy zažili něco hezkého, ale „už to skončilo a to je smutné“. S tímto nostalgickým smutkem je často spojená emoce lítosti nad podstatou života (...Jojo, život je těžký a nespravedlivý,

rozchod s partnerem. Člověk bývá schopný udržet rytmus v běžném fungování, i když musí snížit tempo. Přirozený smutek odeznívá do několika měsíců. Člověk se vypovídá známým, kteří ho podpoří, dočasně mu pomohou se zvládnutím rutinních činností.

Pro zvládnutí přirozeného smutku je důležité, abychom si sami sobě dali povolení truchlit, nevnímali to jako slabost, abychom si uvědomili, že máme na smutnění právo, že je to psychohygienické. Tuto potřebu není vhodné zabíjet hraním si na hrdinu nebo nadužíváním drog a tlumivých léků – to bývá na dluh a v terapeutické praxi se lze setkat s mnoha „hrdiny“, kteří po určitém čase zaháněného smutku zkratují výbuchy nekontrolovaných emocí či upadnou do hlubší deprese.

Komplikovaný zármutek

Přirozené truchlení může přejít ve smutek komplikovaný. V tomto případě se již mluví o reaktivní depresi, která zpravidla odeznívá do 1 roku. Nicméně např. v případě rozchodu, kdy je člověk opuštěn partnerem, na kterého byl hodně emočně fixován, trvá vyrovnávání se s touto ztrátou až 4 roky. Člověk se se ztrátou hůře vyrovnává, protože stresující události nasedají na rizikové faktory, jako jsou vrozená vyšší zranitelnost, nedostatek podpůrných sociálních vztahů, škodlivá kognitivní přesvědčení typu: „Musím být ve všem úspěšný.“ „Když něco neudělám dokonale, je to k ničemu.“ „Abych byl v pohodě, musím mít pořád partnera, který mi stále dává najevo svou lásku.“ „Pokud se věci nedějí tak, jak si představuji, je to katastrofa.“ Příznaky jsou silnější, trvají delší dobu a více zasahují do běžného života.

Mysl truchlí, zpracovává vtíravé vzpomínky na ztracenou osobu, vyrovnává se s nemožností naplnit vytožené plány, mobilizuje síly pro adaptaci na nový, ztrátou pozměněný život. Typická je v této etapě nesoustředěnost, občasný pláč, poruchy spánku, návaly tělesné slabosti aj. Objevuje se zlost jako reakce na křivdu či nevděk („Proč se to stalo zrovna mně?“) a souběžně pocity viny („Kdybych jen udělal to a to, dopadlo by to jinak.“), beznaděje a bezmoci („To nikdy neskončí.“). Chce to čas, trpělivost, podporu blízkých, případně laskavého, povzbuzujícího a kompetentního terapeuta, který může klientovi zvládnutí smutku usnadnit a dobu truchlení zkrátit. Často je výhodné dočasně užívat i léky (antidepresiva).

*Psychologie dnes 4/2012,
Radkin Honzák, Roman Pešek*

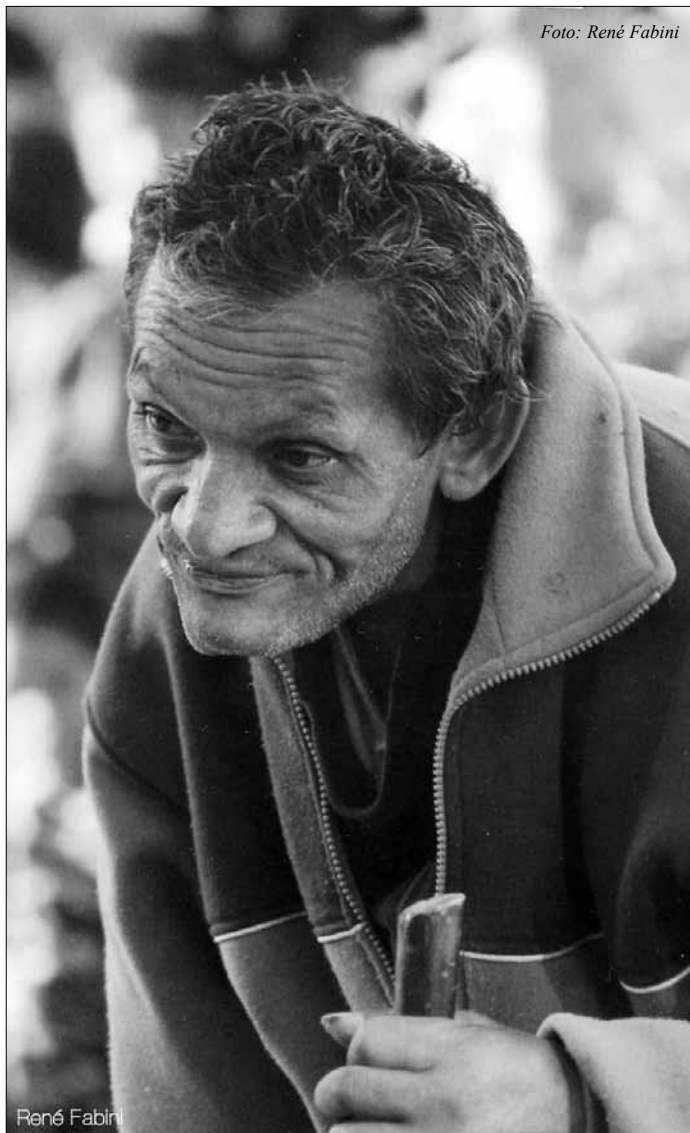

Foto: René Fabini

René Fabini

mnoho v něm končí smutně.“) a tak trochu i hřejivá „trpitelská“ sebelítost, která může mít povzbuzující účinek („Tak, tak, mám to v životě těžké, ale musím jít dál, nic jiného mi nezbývá.“). Pokud jsme schopni tyto emoční stavy, které mohou být vyvolávány i hormonálně (např. menstruace), dobře ovládat vůli, jedná se o normální prožívání.

Povolte si smutnění

Přirozený smutek je běžný v případě vážnější ztráty, jako jsou úmrtí blízkého člověka nebo

NÁŠ ROHOVOR

SESTRÍČKY NÁM BYLY VELKOU PODPOROU

Smrt je součástí života – bolestivou, ale nevyhnutelnou. Když se nás začne týkat osobně a máme-li nablízku člověka, který odchází ze života, může nám být nápomocna služba domácí hospicové péče. Paní Petra Králová z Libchav vypráví o zkušenosti s odchodem své tchyně, která zemřela v srpnu 2012:

Můžete nám říci něco o zdravotním stavu Vaší tchyně?

Manželova maminka onemocněla před 4 lety rakovinou tlustého střeva. Po operaci, kdy se odstranilo nádorové ložisko, byla v uspokojivém stavu, chodila na ozařování do Pardubic a brala léky. Letos začátkem června se její stav začal hodně horšit. V nemocnici jí zjistili metastázy na plicích a v kostech. Babička byla vždy velká bojovnice, ale tehdy nám sama říkala, že jí není dobře... Pak už nemohla chodit, seděla jen chvíli na posteli, přešla si na záchod, nemohla nic jíst... Po pěti pobytech v nemocnici jsme si ji vzali domů, kde po týdnu zemřela. Bylo jí 68 let.

Pro každého je jistě těžké vyrovnat se s nemocí. Jak svůj stav brala?

Od začátku chtěla nekompromisně znát pravdu o svém zdravotním stavu. Prala se s nemocí a přesvědčila i své okolí o tom, že se s ní dokáže poprat... A myslím, že to opravdu dokázala... I když to bylo těžké...

Ona byla silná žena. Dříve pracovala na pile, a to ne proto, že by nesahala jinou práci, ale proto, že jí to bavilo. Říkala nám, že jí těší vůně dřeva. Vždy si věděla rady, nikdy nepotřebovali s tchánem naši pomoc, na všechno stačili sami... Obdivovala jsem ji, když onemocněla, protože o své nemoci vždy otevřeně mluvila. Třeba řekla paní doktorce: „Já tu mrchu stejně porazím!“ Tedy ona to řekla peprněji... Měla v sobě ohromnou vitalitu a touhu po životě...

Jak jste se dostali k Charitě?

Moje známá tam pracuje jako sestřička a mám již z dřívější doby zkušenost s jejich prací. Proto jsem rodině navrhla tuto péči. Všichni jsme se ze začátku báli, zda to doma zvládneme, ale bylo to jediné možné řešení, když jsme babičku chtěli mít doma. Měla 4 infúze denně, sondu do žaludku... Sestřičky sem jezdily 3-4x denně, kdykoli jsme jim mohli zavolat a na cokoli se zeptat, třeba v noci. Staral se o ni tchán a my jsme se tam střídali po nocích, aby se mohl vyspat...

V čem vidíte hlavní přínos domácí hospicové péče?

Jsmo za tu službu velmi vděční... Asi každý by si přál zemřít doma, domácí prostředí je nenahraditelné. Babička byla šťastná, že je doma. A bylo pro nás neuvěřitelné, že to opravdu funguje tak, že nemusíme mít o nic obavy. Sestřičky nám se vším poradily. Třeba v tom, abychom se ve službách u nemocné střídali, protože nevíme, jak dlouho to bude

trvat. Jsou to věci, které se zdají být jednoduché, ale člověk v té situaci není schopen je vidět z nadhledu... I když jsme se zpočátku obávali, zvládli jsme to dobře a cítili jsme od sestřiček velkou podporu. Kdykoli byly ochotné přijet, kdykoli jsme jim mohli zavolat... Bez jejich pomoci bychom to nezvládli, protože bychom nevěděli co a jak...

Máte zkušenost s odchodem blízkého člověka ze života. Můžete k tomu něco říci?

Jsou to smutné záležitosti, ale důležité... Sama babička nám říkala, ať už konečně pochopíme, že umírá... Člověk, který je u umírání druhého člověka, dojde svým způsobem ke smíření s tím, že smrt je přirozenou součástí života, že není vyhnutí... Samozřejmě nás napadalo, jestli si ty čtyři poslední roky dost užila, že mohla být doma déle než jen týden před smrtí atd. atd... Ale to k tomu asi patří... Naši rodinu to stmelilo...

Máte nějakou naději, že ten člověk pořád existuje?

Ano. Moje maminka zemřela na podobné onemocnění, když jí bylo 45 let. Babička mi teď k posledku říkala, že na ni často myslí... Tak snad už jsou spolu...

Děkujeme za rozhovor.

a aniž by si to přiznali, touží po ní. Mají sice dostatečně jídla, žijí v teple – ale jsou nepochovaní, schází jim dotek a pocit citové sounáležitosti. To pochování může být pomazlení v pelišku, zažíváme ho ale v přeneseném smyslu i při vnímání umění. O citech vypráví hudba, literatura a – proč ne – taky dokumentární film.“

„Nemohu říct, že nevěřím. Nemám víru, která se mi předkládá jako suma dogmat a úkonů. Ale Bůh je na druhé straně pro mě světlo shora, zázraky přírody. V tom smyslu věřím. Dalo by se říct, že jsem takzvaně nezařazený. Ale hrozně rád pobývám v přítomnosti kvalitních jedinců, kteří jsou takzvaně zařazení, hrozně rád si s nimi povídám a často se s nimi ztotožňuju. Nic před nimi nehraju. Když jsem například točil dokument o řeholních sestřích, hned jsem jim řekl, jak to se mnou je. Ale ono jim to nebylo proti mysli, protože to jsou ženské moudré a zkušené životem. Na nich jsem viděl, že nejspolehlivější klíč ke štěstí je sloužit druhým a zrovna tak nejspolehlivější cesta k moudrosti je utrpení nebo strádání...“

„Když jsem dělal třeba filmy o vozičkářích, říkal jsem si, jak je možné, že se takové neštěstí vždycky stane tak zajímavým lidem, kteří dovedou tak poutavě mluvit o životě. Jak mohou ty sestry, které nikdy neměly děti a svoji rodinu, dělaly u mentálně postižených, hrabaly se denně v nevábných věcech, mít v sobě tolik radosti a takový jas? A ono je to obráceně – to ten sebezápor, překážky a obětování dělají z lidí ušlechtilější bytosti. To je ta cesta – ale kdo ji zná a kdo na ni dovede vykročit?“

„Za blahobyt nepovažuju, že každý sníme ročně jedno velké prase, vypijeme cisternu piva, máme, či toužíme mít bazén, velké auto, vytápíme obrovský dům, živíme své nesamostatné děti do čtyřicítky, dlouhé hodiny denně prosedíme u televize či trávíme dovolenou v Thajsku. Blahobytně bych se ale cítil, kdyby v každém malém městě byl plavecký bazén, všude perfektní silnice, zpevněné krajnice, osekání pangejty, udržované polní cesty, voňavé čisté veřejné i domácí záchody, komfortní, útulné a spolehlivé vlaky křížem krázem křížující naši zem. Blahobyť je plná, nezadlužená, dobře spravovaná státní kasa a nikoliv jen má naditá prkenice.“

„Svobodu chápu jako stav duše, jako pevný řád života. Jako ochotu angažovat se, obětovat se a překonávat sám sebe.“

„Že všechno jednou skončí, a tedy i práce a život, bylo tématem mých myšlenek i filmů. A umět odejít, eventuelně umřít, mi vždycky připadalo zrovna tak důležité jako umět žít.“
vybral Zdeněk Hübner

Jan Špáta (*25.10.1932)

„Když jsem točil slavný lidi, tak jsem byl vždycky nějakým způsobem stíněný, a když jsem točil lidi v chaloupkách, tak jsem byl svobodný – ačkoliv ty největší a nejslavnější se naopak podobají těm v chaloupkách. Když jsem točil Oistracha nebo Armstronga, tak jsem si připadal jako když jsem vstoupil do chaloupky v Orlických horách.“

„Uvědomuju si, že jsem pro své filmy, abych potěšil sebe i diváka, hledal hodného člověka. A nacházel jsem ho hlavně na venkově. Kdykoliv jsem se octl v kterémkoliv zemi na venkově, nebylo možné takového člověka nepotkat. Cestovatelé mluví o neuvěřitelné důvěřivosti, pohostinnosti, otevřenosti, upřímnosti a čistotě srdce... Konečně my všichni – i slovní vědci, úspěšní umělci či podnikatelé – jsme potomky venkovanů.“

„Vždycky se mi zdálo, že čím déle lidi projevují citovosti odmítají, tím víc jim schází,

dokončení ze str. 5

ODPŮRCE NACISMU A KOMUNISMU

Prošel nejtvrďšími komunistickými věznicemi, jako byly Valdice u Jičína a Praha-Ruzyně, kde se zacházení s vězni příliš nelišilo od nacistických praktik. Ve Valdicích strávil přes půl roku na samotce a byl podrobován nejrůznější šikaně. Aby ho vyšetřovatelé zlomili a donutili k patřičnému přiznání, byl např. na devět dní zavřen do studené betonové temnice s minimálními přiděly jídla, kde se mu navíc zhoršila jeho zranění z koncentráků.. Ale ani poté se František Štverák nevzdal a nátlaku se nepodvolil. V prosinci 1950 byl proto převezen do vězení v pražské Ruzyni, kde se ho vyšetřovatelé brutálními metodami snažili přece jen zlomit.

Cela byla vybavena slámkou se dvěma přikrývkami, stolem a židli. Když si však pater Štverák sedl, okamžitě byl strážní napomenut, že sedět nemá povolené, a až do večera musel chodit. V deset hodin byla večeřka, před kterou se musel kvůli prohlídce svléknout donaha. V noci sice nebyl rušen, ale od šesti hodin ráno až do večerky musel stále chodit, vestoje musel také jíst, stejně tak konal i svou potřebu. Tak to šlo den za dnem. Podlaha byla prkenná a pater Štverák měl na nohou dřevěné pantofle bez podpatku, takže do nohou dostával křeče a měl odřená chodidla, hned druhý den se mu v kotníku udělal výron. Při krajním vyčerpání a trvalé bolesti, kdy už nemohl udělat ani krok, se ho strážný ptal, zda nechce k výslechu. V tu chvíli se však pater Štverák zatvrdil a odmítl to se slovy, že nemá nic, co by řekl, a tak chodil dál ještě plných čtrnáct dní.

Monstrproces

Postupně si však uvědomil, že jediným východiskem, jak uniknout z tohoto zoufalého a bezprávného postavení, je dostat se před soud, kde doufal, že bude mít šanci se obhájit. Rozhodl se přiznat pouze k tomu, že spolupracoval s arcibiskupem Beranem a že rozšiřoval jeho úřední dokumenty. Na takovéto činnosti nebylo nic tajného ani trestného, nicméně komunistická moc se na to dívala jinou optikou a považovala to za nebezpečnou

protistátní činnost.

Soudní přelíčení proběhlo 23.-25. ledna 1951 před Státním soudem v Praze, kde spolu s Františkem Štverákem bylo souzeno dalších devět osob. Šlo o typicky inscenovaný proces, protože případy obviněných spolu většinou nesouvisely a někteří se viděli poprvé až u soudu. Všichni dostali vysoké tresty, trest neminul ani Františka Štveráka. Soudní přelíčení se konalo s vyloučením veřejnosti a obžalovaní měli možnost se hájit, jak chtěli, ale zároveň jim bylo sděleno, že přiznání je polehčující okolností. Pater Štverák na otázky předsedy soudu odpovídal velmi neohroženě, takže několikrát vyvedl porotce i soudce z míry.

Foto: Vladimír Kasl

Předseda: „Cítíte se vinen?“

Štverák: „Necítím.“

Předseda: „Vinen se necítí. Jak to bylo s pastýřskými listy?“

Štverák: „Prohlašuji, že jsem byl zatčen 15.6.1949, kdy žádné pastýřské listy nebyly.“

Předseda se zarazí, chvíli hledá ve spisech, pak udeří do stolu a přímo zarve: „Jak jste to tedy mohl podepsat?“

Štverák: „Prohlašuji, že kdyby mi bývalo bylo dáno podepsat, že jsem opice, musel bych podepsat, že jsem opice. Kdybych byl mohl volit koncent. tábor z r. 1940 nebo českosl. vězení z r. 1950, volil jsem koncent. tábor.“

Předseda: „To se Vám tam asi dobře dařilo, co?“

Štverák: „Vrátil jsem se jako 50% invalida a byl jsem svědkem v Dachau a Norimberku. Dostal jsem pochvalu ministra vnitra. Snažil jsem se mluvit věcně a krátce. V soudní síni bylo ticho.“

Přestože mu ani zde nemohli nic dokázat, komunistická justice byla pružnější než nacistická, aby byla pokryta jeho vyšetřovací vazba, byl odsouzen alespoň na dvacet měsíců za zločin sdrůžování proti státu podle § 2/3 zák. č. 231/48 Sb. Po odpykání trestu však místo propuštění strávil ještě tři a půl roku v internačních kláštřech v Želivu a Hájku u Kladna, spolu s mnoha dalšími knězi a řeholníky. Na svobodu se dostal s podlomeným zdravím až v létě 1954. Uchýlil se k rodině své sestry Marie do Pokratic u Litoměřic, kde se shledal se svým otcem krátce před jeho smrtí. Otec

však už dlouho nepřežil. Život P. Františka Štveráka se uzavřel 20. srpna 1956 v nemocnici v Městci Králové po těžkém, již třetím srdečním infarktu, a to v pouhých 47 letech. Podle svého přání byl pohřben v Kostelci nad Labem, kde v polovině třicátých let působil jako kaplan.

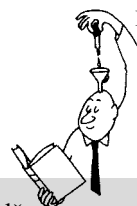
UNIVERZUM 3/2012

Autorka Bc. Anežka Stříbrná je studentkou magisterského studia historie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

O NEDEĹÍCH A SVÁTCÍCH

čtvrtek 1.11.	Slavnost všech svatých 18 h. Mistrovice 19 h. Letohrad
pátek 2.11.	Památka zesnulých 18 h. Lukavice 19 h. Orlice
sobota 3.11.	18 h. Mistrovice
neděle 4.11.	31. v mezidobí
7.15 h. Letohrad	Jer 31,7-9
8.45 h. Lukavice	Ž 126
10.15 h. Orlice	Žid 5,1-6 Mk 10,46-52
sobota 10.11.	18 h. Lukavice
neděle 11.11.	32. v mezidobí <i>sbírka na plošné pojištění</i>
7.15 h. Letohrad	1 Král 17,10-16
8.45 h. Mistrovice	Ž 146
10.15 h. Orlice	Žid 9,24-28 Mk 12,38-44
sobota 17.11.	18 h. Mistrovice
neděle 18.11.	33. v mezidobí
7.15 h. Letohrad	Dan 12,1-3
8.45 h. Lukavice	Ž 16
10.15 h. Orlice	Žid 10,11-14.18 Mk 13,24-32
sobota 24.11.	18 h. Lukavice
neděle 25.11.	Slavnost Ježíše Krista Krále
7.15 h. Letohrad	Dan 7 ,13-14
8.45 h. Mistrovice	Ž 93
10.15 h. Orlice	Zj 1,5-8 Jan 18,33b-37
sobota 1.12.	18 h. Mistrovice
neděle 2.12.	1. adventní <i>sbírka na Charitu</i>
7.15 h. Letohrad	Jer 33,14-16
8.45 h. Lukavice	Ž 25
10.15 h. Orlice	1 Sol 3,12-4,2 Lk 21,25-28.34-36

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad • Redakce: Iva Marková, Miloslava Šejvlová, Václav Vacek, jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741